

Kulturmiljøer i forandring

Fokus på efterkrigstidens
boligforstæder

Seminar 2021

Mandag d. 8. november 2021 kl. 9.00-16.00

Vartov, Farvergade 27, 1463, København K

Byplanhistorisk Udvalg, Dansk Byplanlaboratorium

I seminaret fokuseres på de igangværende ændringer af kulturmiljøet i typiske forstads-boligområder og de konflikter, der kan opstå mellem bevaringshensyn og de igangværende forandringer. Et kulturmiljø er et håndgribeligt udtryk for en periodes samfundsmæssige prioriteringer og forandringer. Kulturmiljøer har både en fysisk og en bevidsthedsmæssig dimension. De er en væsentlig del af vores kollektive hukommelse,

som – hvis de forsvinder eller forandres til uigenkendelighed – gør os fattigere og mere historieløse.

Periodens *industrialiserede etageboligbebyggelser* er kulturmiljøer med gode bebyggelses- og lejlighedsplaner og store friarealer. De fortæller historien om velfærdsstatens succesrige boligpolitik. Nogle af disse bebyggelser er i dag omfattet af drastiske planer med nedrivninger eller ombygninger for at ”fjerne” og forebygge bebyggelsernes sociale problemer. Disse bebyggelser ændres radikalt. Det åbne spørgsmål er, om der skal være frit slag for forandringer – og hvilke kvaliteter, der kan og skal bevares?

Periodens udstrakte *parcelhusområder* er mange steder i hastig forandring. Parcelhuset var velfærdsfamiliens drømmebolig. Nye generationer rykker ind og stiller krav om mere plads og bedre energiøkonomi. Det betyder ombygninger eller nedrivning med efterfølgende nybyggeri, ofte i form af standardiserede ”typehuse”. Havernes mangfoldighed af træer og bede erstattes af store belagte indkørsler og terrasser, rullegræsplæner og et par frugttræer. De lokale kulturmiljøer ændres gradvist gennem en lang række enkeltbeslutninger foretaget af husenes ejere. Hvilke kvaliteter skal fastholdes, og hvor meget kan den kommunale planlægning styre?

Tæt-lav bebyggelsernes kulturmiljøer fra især 1970-80’erne rummer fortællingen om opgøret med det anonyme liv i de store etagebebyggelser, og drømmen om et mere kollektivt, socialt liv end i parcelhusområderne. En stor del af disse bebyggelser er almene, og har det generelt godt, men enkelte er nedrevet og erstattet af ny, tættere bebyggelse. En trussel mod disse bebyggelser kommer indefra. Nye generationer af beboere er i mindre udstrækning indstillet på de nære, lokale fællesskaber. Det kan føre til ”privatisering” af fælles friarealer, og måske også til ændringer af selve bygningernes fysiske form og udseende.

Et er at udpege sammenhængende kulturmiljøer. Seminaret vil belyse nogle mulige metoder hertil. Noget andet er at sikre de samlede kulturmiljøer i forstaden. Her kan kommune- og lokalplaner bruges som redskaber. Men anvendes mulighederne hyppigt nok, og er de tilstrækkelige? Hvordan sikres det, at hensynet til forskellige epokers kulturmiljøer får indflydelse på kommunernes planer og den fremtidige udvikling?

Indbydelse

Byplanhistorisk Udvalg har siden 1986 afholdt et årligt seminar, hvis ambition er at belyse et nutidigt byplanmæssigt problem ved at se på og lære af den historie, der er gået forud, og måske er på vej i glemmebogen.

Seminarets målgruppe er kommunalt ansatte planlæggere og historisk interesserede byplanlæggere, men også personer i boligafdelingsbestyrelser, grundejerforeninger og bevaringsforeninger med interesse for deres by- eller boligområdes historie og kvaliteter.

Praktiske oplysninger

Tilmeldingen – via www.byplanlab.dk – skal være Byplanlaboratoriet i hænde senest d. 15. oktober 2021. Deltagelse sker efter ”først til mølle” princippet. Efter d. 15. oktober er tilmelding bindende.

Pris for deltagelse i seminaret er 1.200 kr. – for pensionister dog 800 kr. og for studerende 400 kr. Prisen omfatter deltagelse og forplejning: morgen- og formiddagskaffe, frokost og eftermiddagskaffe/-te med kage.

Et seminarsskrift baseret på dagens oplæg udgives digitalt i Byplanhistorisk Skriftserie, som er tilgængelig på byplanlaboratoriets hjemmeside. Seminaret deltager vil få fremsendt et link til skriftet, når det foreligger.

Arrangør

Byplanhistorisk Udvalg under Dansk Byplanlaboratorium

Rådhusstræde 6, 1. sal, 1466 København K

Tlf.: 33 13 72 81

db@byplanlab.dk / www.byplanlab.dk

Program

08.30-09.00 **Ankomst og morgenkaffe**

09.00-09.15 **Velkomst og dagens program**

Ordstyrer, stadsarkitekt Jesper Pagh, Rødovre Kommune

09.15-10.00 **Hvad betyder kulturmiljøer for os?**

Vores byers historie har sat sig fysiske spor i skiftende tiders bebyggelser, veje, pladser og parker. Betydningen af disse kulturmiljøer genspejles i vores bevidsthed og i vores oplevelser af byens forskellige bebyggelser. Hvorledes kommer dette til udtryk i kunst og litteratur – og hvordan påvirker ideer og idealer vores byers udformning?

Professor Martin Zerlang, Center for Urbanitet og Æstetik, Københavns Universitet

10.00-11.00 **Kulturmiljøer i de industrialiserede etagebebyggelser og på deres friarealer**

Kulturmiljøet i de store industrialiserede etagebebyggelser fra 1960-70erne fortæller historien om velfærdsstatens beslutning om en gang for alle at udrydde bolignøden. Hvilke arkitektoniske kvaliteter er særligt værdifulde? Hvad kan ændres uden at slette historien? Og hvornår og hvordan går det galt?

Oplæg om bygningerne ved:

Professor Claus Bech-Danielsen, Build, Aalborg Universitet

Oplæg om friarealerne ved:

Professor Ellen Braae, Landscape, Architecture and Planning, Københavns Universitet

11.00-11.30 **Kaffe**

11.30-12.30 **Er kulturmiljøet i de tæt-lave bebyggelser truede?**

Kulturmiljøet i tæt-lav bebyggelserne fra 1970-80erne rummer dels opgøret mod anonymiteten i de store etagebebyggelser, dels drømmen om det nære og stærke sociale liv i boligområdet. Overlever drømmene hos nye generationer af beboere – eller truer individualisering og privatisering? Og

hvad sker med bebyggelserne og friarealerne?

*Formand Mette Laustsen, Organisationsbestyrelsen for
Tinggården*

*Arkitekt Dennis Lund, fhv. byplanlægger i Greve og
Albertslund kommune*

12.30-13.30 **Frokost**

13.30-14.30 **Hvad sker der med parcelhusområdernes kulturmiljøer?**

Store områder med velfærdsstatens familie-drømmebolig omgiver alle større byer i Danmark. Nogle hader disse kulturmiljøer – andre elsker dem. Den enkelte ejer bestemmer meget om husene og havernes skæbne. Nye pladskrav, energikrav og billige lån har ført til nedrivninger og nybyggeri. Hvad er bevaringsværdigt? Kan det bevares? Og hvordan?

*Fhv. museumsinspektør Peter Dragsbo, senest direktør for
Sønderborg Slot*

Museumschef Poul Sverrild, Forstadsmuseet

14.30-15.00 **Kaffe**

15.00-15.55 **Hvordan registreres og sikres kulturmiljøer?**

I 1980'erne udvikledes SAVE metoden og Kommuneatlaser, som kortlagde bevaringsværdige bygninger og bymiljøer i kommunerne. Metoden blev udbredt i de efterfølgende årtier. Siden er metoden blevet videreudviklet i bl.a. SAK (Screening af Kulturmiljøer) metoden.

Hvad er status og erfaringerne med metoderne og især med deres indflydelse på kommunernes planlægning?

*Arkitekt Arne Høi, Instituttleder, Institut for Bygningskunst
og Kultur, KADK*

*Professor Mogens A. Morgen, Transformation, Arkitektur og
Territorier, Arkitektskolen i Aarhus*

15.55-16.00 **Afslutning – tak for i dag**

Formand Michaela Brüel, Byplanhistorisk Udvalg